

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Facilis Et Succincta S.S. Canonum Doctrina

Pirhing, Ehrenreich

Dilingæ, 1690

Sectio I. De Sententia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61641)

T I T U L U S XXVII.

DE SENTENTIA ET RE JUDICATA.

SECTIO I.

De Sententia.

§. I.

*Quid & quotuplex sit Sententia,
& quomodo à re judicata
differat.*

Sententia in genere definiti potest, quod sit judicialis decisio rei controversæ per pronuntiationem Judicis ritè factam, liti finem imponens. Duplex autem est sententia, alia definitiva, quæ principalem causam definit, eique finem imponit per absolutionem vel condemnationem: alia est interlocutoria, quæ non super principali negotio, sed super aliquo emergente vel incidente articulo inter principium & finem Cause fertur, quæ à definitiva in eo etiam differt, quod definitiva ordinariè ab eodem Judice revocari non possit, possit autem interlocutoria ante definitivam, ut quæ nunquam respectu Judicis in rem judicatam transit, nisi habeat vim definitivæ, imponentis finem illi instantiæ.

Differt autem à re judicata sententia, quod hæc sit ipsa Judicis definitio, & pronuntiatio, illa verò sit res controversa, de qua sententia lata est, & quæ per Judicis decisionem finem accipit; subinde tamen pro eodem videntur summi sententia & res judicata, ut cum di-

citur sententiam transire in rem judicatam, quæ tamen videtur potius esse questio de nomine.

§. II.

Qualis sententia sit ferenda?

Sententia ferri debet secundum Legum & Canonum præscripta, ita ut contra jus constitutionis lata, sive contra Legem aut Canones clarè & indubitatè præscribentes certam aliquam in re certa sententiam, aut modum, sit ipso jure nulla, etiamsi prætextu consuetudinis reprobata à jure lata sit. *Cum causa 8. h. t.* cum consuetudo talis nihil valeat, & Iudex non habeat jus arbitrandi contra Legem aut Canones. Si verò lata sit contra jus litigatoris, contra merita causæ scilicet, valida quidem sit talis sententia ob præsumptionem pro Iudice, (ita tamen ut appellatio remedium afferre possit) si error juri Litigatoris contrarius in sententia expressus non sit (nisi notoriè injusta esset sententia. *Inter ceteras 9. h. t.*) nulla tamen sit ipso facto, si error hic juri contrarius expressus in sententia sit, quæ enim præsumptio pro Iudice est, si error taceatur, cessat, si error exprimat.

Debet autem sententia Iudicis non tantum certa esse, etiamsi summa incerta petita sit, quatenus res in iudicium deducta patitur, sed debet etiam expressè

ve

vel saltem virtualiter continere absolutionem aut condemnationem, non tamen causam, quæ Judicem movit ad absolvendum vel condemnandum, *juxta c. Sicut 16. h. t.* nisi necessitas præcepti urgeat, prout urget in sententia excommunicationis, *c. 1. De sentent. excommunicati. in 6.* aut diversi effectus, quos sententia parere potest, expressionem causæ requirant.

§. III.

Quomodo sententia ferenda sit?

Primo ferenda est sententia partibus litigantibus ad eam audiendam vel trinâ citatione, vel unâ peremptoriâ citationis, cum illi, quorum interest audire iudicatum, debeant esse vel verè vel interpretativè præsentis, quales haberi non possunt, si citati non fuerint, & contumaciter absint, *Clem. Pastoralis 2. h. t.* Nisi factum sit notorium, ita ut Reo nulla defensionis causa competat. *Argu. c. Cum olim 12. juncta Glossâ V. absentis. h. t.* Si tamen legitimè citatus ad audiendam sententiam ex justa quidem, sed Judici ignorata causa absit, tenet quidem sententia, eo absente, lata, retractatur tamen, si legitimè absentia suæ impedimentum postmodum probet, aut probet eam ex alio capite iniquam fuisse, prout sumitur ex *c. Cum Beriboldus 18. h. t.* ut ne reus injustè gravetur.

Secundò ferenda est sententia cum causâ cognitionis, & servatis à jure præscriptis solemnitatibus, *c. Ad probandum 24. juncta Glossâ V. ex alia iusta causa h. t.* ita ut etiam Summus Pontifex in causis decidendis juris ordinem servare debeat

c. Incausis 19. h. t. Cæquitate hoc regente, & ad alios Judices redimere exemplo) nisi considerata necessitate vel utilitate dispensativè aliter agendum putet Pontifex, cujus plenitudini nihil obstat jus merè positivum humanum.

Tertiò debet ferri sententia definitivè purè & non sub conditione; per hoc enim si conditio propriè dicta sit facta & extrinseca esset, non definiretur proposita controversia, sed maneret suspensa. Feruntur tamen A. A. ferri quidem eam sub tali conditione non debere, tamen tenere, cum per appellationem in medium corrigi possit.

§. IV.

De alijs nonnullis conditionibus requisitis ad sententiam, & quomodo ea ferenda sit?

Scripti eam debere, & postea ex scripto ab ipso Judice recitari, & dicendo non stando proferri statutum habetur in *c. Et si 5. h. t. in 6.* (cum ut recitata sententiæ occultari non possit, si scripta non feratur, tum ut ipsi sententia Judici ferenti major reverentia debeat nisi levis tantum & exigui momenti causa foret, inter viles præsertim penitentialis, quæ sine scripto expediuntur, ut fori alia consuetudo esset, quæ observari debet, aut sententia tantum esse interlocutoria; vel in causa notoria, vel personæ sententiam talem ferentes, si vestres essent, aut in dignitate constituta quibus conceditur ob dignitatis prerogativam, ut sententiam in scripto conceptam per alium partibus profertur sint &c.

Debet autem sententia ferri in loco publico

publico, ubi tribunal ordinarium habet Index (si ordinarius sit vel si delegatus sit ad universitatem causarum in loco delegantis; si vero delegatus sit ad particularem tantum causam decidendam, ferre sententiam potest in quovis loco honesto & congruo, cum certum tribunal non habeat) & tempore congruo, die scilicet non feriato, & eo tempore, ad quod citatio facta fuit; de die & non de nocte; prout sumitur ex c. *Consuluit*. 24. de offic. deleg. tum ut omni falsitati preveniatur, cui tenebræ potiùs quàm dies conducunt, tum ut ne partes extraordinarie graventur, si vel loco vel tempore extraordinario comparere debeant &c. Multum tamen in his potest ipsarum partium litigantium consensus & loci consuetudo, quæ observari debent.

§. V.

Contra quem ferri debeat sententia, quando Dominus agit per procuratorem, & quomodo sententia sit probanda?

DE jure Civili contra Procuratorem ordinariè ferri debet sententia, si per procuratorem civiliter agatur, & cum hoc nomine quidem absentis, lis contestata fuerit, l. 1. Cod. de sentent. & interlocut. &c. quia Procurator per litem contestationem fit Dominus litis, ut cum hoc quasi contractum censetur. Ius tamen Canonicum ad has legales subtilitates nihil attendit, ita ut sententia de jure Canonico valeat, si per Procuratorem, si in principalem personam absentem concipiatur, qui enim per alium facit, perinde est, ac si faceret per seipsum, juxta Reg. Juris 72. in 6.

Pirking, Compend.

Probari etiam potest & debet sententia, si scriptura deperdita sit, per duos testes c. *Cum olim* 12. de Privileg. ita tamen ut tria in tali casu probanda sint, actum scilicet fuisse celebratum, instrumentum super eo confectum, & hoc amissum fuisse, juxta l. *testium* 18. Cod. de Testibus.

§. VI.

Quomodo sententia ferenda sit conformiter Libello, & an si in illo certa causa expressa sit, ea probari debeat?

SENTENTIA ferri debet secundum tenorem & formam Libelli, *Clement. sapientia* 2. de V. S. & quidem in tribus conformis esse debet Libello sententia. In re scilicet (ut Judex non pronuntiet de alia re, quàm quæ petita est, nisi universali-ter illa insit rei petitiæ: aut causa, quæ agitur fuerit criminalis; vel in supremo tribunali agatur) in causa petendi (ut Judex aliam causam non proferat) & in actione (ut eam actionem sequatur Judex, quam Actor instituit) sive condemnet, sive absolvat.

Si specialem causam expressit Actor in suo Libello, & eam probare non possit, succumbit in judicio, & reus absolvitur, quamvis post litem contestatam nova causa superveniret, ex qua vincere posset Actor, cum sententia feratur juxta causam, quam in judicium deduxit; si verò ex generali tantum causa Domini v. g. nullâ speciali causâ expressâ res petatur, tum sufficit actori ad fundandam suam intentionem quamcumque justam causam probare. c. *Abbate* 3. h. t. in 6. vi cujus illi competat dominium v. g.

Bbb quid-

quidquid sit de rigore juris civilis, cui æquitas Canonica hac in re prævalet (ad finiendas scilicet lites) juxta quam, qui in genere rem petit, omne suum jus in iudicium deducere videtur (ad rem illam vendicandam v. g.) non tantum quod tunc habebat, tempore litis contestatæ, sed etiam, quod postea, durante iudicii processu, cœpit competere.

SECTIO II.

De re iudicata, sive transitu sententia in rem iudicatam.

§. I.

Quando sententia transeat in rem iudicatam, ita ut retractari non possit?

SI non appellet pars litigans, contra quam sententia lata est, intra 10. dies à tempore latæ sententiæ computandos, cum tamen posset appellare, sententia transit in rem iudicatam, & jus facit inter partes litigantes, ita ut saltem per remedium ordinarium retractari amplius non possit, si aliàs de jure subsistat. *v. Quod ad consultationem 15. h. t.* (cum talis, intra tempus concessum, non appellans acquiescere sententiæ latæ per iuris interpretationem censetur. *c. Cum dilectus 32. de elect.*) neque illa pars, contra quam lata est sententia, admittatur amplius, si iterum productis actis, vel aliâ ratione probare velit, sententiam contra se latam injustam fuisse, prout sumitur *ex c. Cum inter. 13. b. t.* (cum res iudicata præsum-

ptione juris & de jure pro veritate habetur) aut si prætextu privilegii, in iudicio quidem exhibitum, si tamen contra illam sententiam lata sit, sententiam improbare velit, uti habetur in *c. Suborta 21. h. t.* quia sententia etiam contra tale privilegium lata tenet, quia si exhibitum in iudicio fuit, & tamen contra illud iudicatum fuit, præsumitur invalidum illud opus fuisse, aut revocatum ab eo, qui revocandi habet. Sunt tamen aliqui casus, in quibus etiam, postquam sententia transit in rem iudicatam, pars victoriam diatur, vel sententia retractari debet, ut si v. g. pars victrix fateatur sententiam pro se latam, injustam esse, vel si notorium sit sententiam esse injuriam, vel si à Judice admissa fuit etiam, postquam in rem iudicatam transiit, sententia, exceptio & probatio contra injuriam sententiam, quamvis enim in tali casu admittitur exceptio talem & probationem non deberet Juxta, si tamen admittit, debet super ea exceptione retractari sententia, & si injusta fuerit sententia hæc retractari.

§. II.

An si prima sententia transeat in rem iudicatam, secunda ab alio iudice v. g. delegatis contra primam latam valeat?

EX *c. Inter 20. h. t.* Respondetur quod non teneat secunda, contra primam sententiam, quæ in rem iudicatam transit, lata, si prima sententia iudicialiter exhibita non fuit, vel nihil contra veritatem illius oppositum; teneat vero si prima sententia exhibita iudicialiter fuit, & de ejus valore disputatum, cum non in tali casu præsumatur, quod Juxta